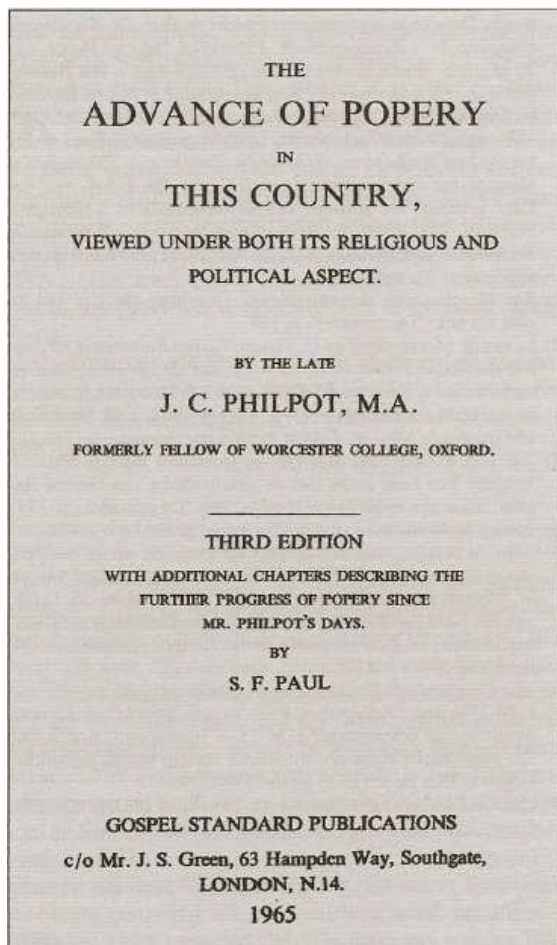

Philpots protest tegen rome

Inleiding

Wanneer we aan de Reformatie denken, denken we tegelijk ook aan rome. Immers, voordat in de zestiende eeuw in ons land en in verscheidene andere Europese landen het licht der Reformatie opging, lag bijna geheel Europa in een dikke duisternis van roomse dwalingen en bijgelovigheden verzonken. En toen het licht der Reformatie begon te ontluiken, heeft rome geprobeerd om met inspanning van alle krachten en met grof geweld de duisternis te handhaven en het licht der Reformatie te doven, maar het is haar niet gelukt. Tegen de Heere was ook rome niet bestand; in verscheidene Europese landen werd haar kracht gebroken, niet het minst in Nederland.

Philpots boek tegen rome, dat in 1965 in Engeland nog een derde druk beleefde.

In de tijd van de Reformatie en de Nadere Reformatie zijn door gereformeerde theologen heel wat geschriften tegen rome gepubliceerd om haar zielsmislidende en Godonterende dwalingen en bijgelovigheden helder aan het licht te brengen. Ook door verscheidene waarheid lievende predikanten die in latere eeuwen geleefd hebben, is hierover het nodige geschreven. Tot hen behoort ook de bekende ds. Joseph Charles Philpot (1802-1869), die in volstrekt positieve zin wel genoemd wordt 'de geestelijke pillendokter' en zijn geschriften 'een geestelijke apotheek'. Enkele maanden voor zijn sterven verscheen van zijn hand een uitvoerig werk of protest tegen rome, getiteld: *The Advance of Popery in this country, viewed under both its religious and political aspect (De opmars van het pausdom in dit land, beschouwd ten aanzien van zowel zijn godsdienstige als politieke aspecten)*. Van dit werk bestaat een nog nooit gepubliceerde Nederlandse vertaling, gemaakt door wijlen de heer J. Kooistra. Voor dit artikel hebben we van deze vertaling gebruikgemaakt, daar deze ons spontaan ter hand gesteld werd.

De aanleiding voor Philpot om dit werk te schrijven vormde aan de ene kant het feit dat hij de laatste jaren een snelle opmars van het papisme in Engeland constateerde (p. 1) en een daarmee samengaande forse uitbreiding van het aantal roomse kerken en kapellen (die in Engeland en Schotland van 683 in het jaar 1851 naar 1329 in het jaar 1869 gestegen waren; p. 102), het aantal priesters (die in Engeland en Schotland van 938 in het jaar 1851 naar 1690 in het jaar 1869 gestegen waren; p. 103) en het aantal kloosters (waarvan er in Engeland toen al tussen de 200 en 300 waren; p. 6). Tegelijk constateerde hij aan de andere kant ook een onvoorstelbare grote lauwheid tot verzet tegen de snelle voortgang of emancipatie van rome. Een lauwheid die volgens hem met name veroorzaakt werd door het feit dat velen

geen behoorlijke kennis van en geen duidelijk inzicht hadden in het ware karakter en het werkelijke doel of oogmerk van rome (p. 13), namelijk: de alleenheerschappij op deze aarde verkrijgen, ja, de opperheerschappij over al de zielen en lichamen van de mensen (p. 14). Philpot wilde met zijn schrijven bereiken dat de ogen van de mensen hiervoor open zouden gaan en zij zich actief tegen romes voortgang zouden gaan verzetten.

Niet door geweld

De vraag kan dan rijzen op welke wijze ds. Philpot dit verzet wilde inkleden? Zette hij de lezers van zijn boek aan tot het bestrijden van rome met fysiek geweld? Nee, dat niet, daar wil hij niets van weten. Hij wijst in dezen een geheel andere weg aan, "een wettige weg, een weg bekrachtigd door de wetten van God en mens", namelijk de weg die ook Luther gegaan was. Philpot: *"Hoe slaagde Luther erin de pauselijke macht op haar grootste hoogte ten val te brengen? Door het Woord van God, door het prediken en het schrijven en het uiteenzetten van de waarheid tegenover de dwaling. Niet door het zwaard, maar door de pen behaalde de grote Duitse Hervormer zijn overwinningen. Dwaling kan evenmin standhouden voor de waarheid als duisternis voor het licht. Terwijl hij bleef vorderen in licht en kennis, in geloof en vrijmoedigheid, zette hij aldus met kracht door van punt tot punt, tot de Hervorming werd volbracht, die met al haar onvolkomenheden en gebreken de grootste zegen is geworden, waar ze ook kwam, beide in maatschappelijk en godsdienstig opzicht, vanaf de eerste prediking van het Evangelie en de gave en verspreiding van de Heilige Schrift"* (p;9). "De juiste manier", zo schrijft hij ook elders, "is de manier van Luther", namelijk romes "dwalingen in het openbaar aan de

Niet door het zwaard, maar door de pen behaalde Luther zijn overwinningen op rome.

kaar stellen door haar leerstukken en gebruiken te vergelijken met het Woord van de levende God en aldus het zwaard des Geestes in dat gedeelte te steken waar zij weerloos is" (p. 70). Op dezelfde wijze trachtte ook Philpot door middel van zijn boek rome te bestrijden. Geen oecumene dus met rome Nee, zijn boek was enerzijds een publiek protest. Een protest *tegen* het roomse stelsel dat "zo vol is van ieder zedelijk, staatkundig en godsdienstig kwaad" (p. 9), en *tegen* de al genoemde lauwheid in zijn dagen inzake romes opmars. Daarnaast gaf zijn boek ook gefundeerde voorlichting aan zijn landgenoten over hoe de roomse godsdienst in elkaar stak en waar deze van de Schrift afweek. In zijn boek treffen we geen tirade tegen rome aan, maar wel een waardige weerlegging van romes dwalingen.

Macht door de vermeende status van de paus

We kunnen in dit artikel slechts maar wat aanstippen uit Philpots boek. In het Engels bestaat zijn boek namelijk uit zo'n 277 pagina's van iets groter dan een A6. We beperken ons dan ook tot het noemen van enkele kerndwalingen. De kern waarop het gehele machtsstelsel van rome rust, is volgens Philpot de pauselijke aanspraak

dat hij de stedehouder van Christus op aarde is. Rome misbruikt hiervoor de bekende uitspraak van Christus tot Petrus: *En Ik zeg u ook, dat gij zijt Petrus, en op deze Petra zal Ik Mijn gemeente bouwen* (Matth. 16:18a). Dat de opeenvolgende pausen als vermeende opvolgers van Petrus de steenrots zouden zijn waarop Christus Zijn gemeente bouwt, is in wezen maar een simpel en subtiel voorwendsel, maar eenmaal aanvaard, wel een voorwendsel met zeer verstrekkende gevolgen (p. 19). Immers, wanneer de paus Christus vertegenwoordigt op aarde, wanneer hij Zijn heilige en onfeilbare stedehouder op aarde is en het aardse hoofd Zijner Christelijke kerk die dan de sleutelen heeft om te binden en te ontbinden ofwel te verdoemen en te vergeven, dan zijn er in theorie geen grenzen meer aan het pauselijke gezag, zowel in de kerk als daarbuiten (p. 16). Want dan is ieder mens aan hem onvoorwaardelijk gehoorzaamheid verschuldigd. Allen die aan dit leerstuk geloof hechten, bevinden zich dan geheel in zijn macht. En indirect ook in die van zijn talrijke dienaars, te weten de kardinalen, bisschoppen en priesters, die als vermeende opvolgers van Christus' apostelen als één man erop uit zijn om de macht van romes kerk te vergroten en te heersen over de zielen en consciënties van de gelovigen. Gezien het feit dat vooral de priesters contact hebben met de leken, heeft rome bewust veel van de *pauselijke* macht en genade-uitdeling gedelegeerd naar haar talrijke priesters als bedienaars van onder meer de verschillende genade mededelende, roomse sacramenten. Zo dus meent rome met name via haar priesters het monopolie op het verlenen van genade in handen te houden (p. 99). Overigens heeft rome ook de priesters weer slim aan zich verbonden door te stellen dat zij hun macht en gezag niet, zoals de paus, door een directe of rechtstreekse successie van de apostelen

hebben, maar alleen door en via de roomse wijding. De roomse kerk houdt dus ook ten aanzien van de priesters de macht in handen.

Macht door de biecht

Een uiterst geslepen uitvinding van rome om ten volle over de gelovigen te kunnen heersen en die aan zich te binden is ook de biecht en de daaraan verbonden absolutie of vergiffenis van zonden, die geschonken kan worden door de priester uit naam van Christus. Volgens rome wordt het biechten door Jakobus geboden als hij zegt: *Belijdt elkander de misdaden* (Jak. 5:16). "Maar hoe oppervlakkig, hoe vals is deze uitlegging van Gods Woord", aldus ds. Philpot. "Jakobus heeft ons niet bevolen om onze zonden te belijden aan een priester", maar om die aan elkaar te belijden, te weten aan diegenen die wij door onze zonden benadeeld of beledigd hebben, om "aldus vergiffenis en wederzijdse verzoening te verkrijgen" (p. 57).

Ter verdediging van de biecht beroept rome zich - geheel ten onrechte - op Jacobus. Ook door middel van de biecht tracht rome de gelovigen aan zich te binden en in haar macht te krijgen.

Verder denkt rome de absolutie, ofwel de vermeende macht van de priesters om beleden zonden naar believen te vergeven of niet te vergeven, te kunnen gronden op Mattheüs 16:19 en Johannes 20:22-23. Daar wordt inderdaad wel over binden en ontbinden op aarde en in de hemel gesproken, maar daar wordt helemaal niets gezegd over het belijden van onze zonden aan de priesters noch wordt daar aan de priesters macht gegeven om onze zonden te vergeven. Romes beroep op deze teksten gaat derhalve niet op. Rome is in dezen bovendien moedwillig blind, want: *"Wie kan de zonden vergeven dan alleen God, is zo'n duidelijke waarheid dat zelfs de Schriftgeleerden van ouds dit verkondigden als een zaak boven discussie verheven (Mark. 2:7)".* Kortom, de biecht is "een uitgesproken verdraaiing van het Woord der waarheid", maar de absolutie niet minder (p. 57-58).

Met biecht en absolutie speelt rome in "op de verwachtingen en angstgevoelens van de mensen wat het toekomstige leven aangaat". Rome acht het gebruik van de biecht en het verkrijgen van absolutie "bijna, zo niet geheel noodzakelijk tot zaligheid" (p. 57). Zonden moeten aan de priester beleden worden om zo voor die zonden vergiffenis van de priester te kunnen verkrijgen. Langs deze weg kan men de schuldige consciëntie geruststellen en ontlasten (p. 98). Dat spiegelt rome de mensen voor. Ja, twijfelen zij aan de kracht van de absolutie, dan is men volgens rome "een heimelijke ongelovige in een wezenlijk leerstuk" van de kerk en staat men "schuldig aan een doodzonde" (p. 61). Zo weet rome de gelovigen in de klem te houden en op hun consciënties in te praten, of beter gezegd: die te verstrikken. In werkelijkheid worden immers de zielen die aan het roomse leerstuk van de absolutie geloof hechten, vreselijk misleid voor een nimmer-eindigende eeuwigheid.

Macht door transsubstantiatie en misoffer

Geheel terecht wijst Philpot erop dat de leer van de transsubstantiatie het "voornaamste fundamentele leerstuk van de roomse kerk" is en de mis "het voornaamste voorwerp van de roomse eredienst". Volgens rome verandert het brood in de mis werkelijk en waarlijk in het lichaam van Christus. Philpot acht dit "een dwaas leerstuk", alleen al omdat het geheel strijdig is met de waarneming van onze zintuigen: "Het ziet er juist zo uit, als wat het voorheen was, en het smaakt, ruikt en voelt ook zo aan" (p. 65). Tijdens de mis wordt de hostie door de priester hoog boven zijn hoofd geheven, "juist met de bedoeling dat alle mensen haar zullen zien" en als God zullen aanbidden. Philpot veroordeelt dit, evenals de Heidelbergse Catechismus in vraag en antwoord 80 doet, scherp als "je reinste afgoderij". Hij beseft dat in de tijd van de Reformatie deze uitspraken hem het leven had kunnen kosten. "Lambert, Ridley, Latimer, Cranmer" en meer "andere martelaren van de Hervorming" zijn immers hierom op de brandstapel gebracht.

Evenals de Heidelbergse Catechismus veroordeelde ds. Philpot het aanbidden van de hostie tijdens de mis als 'je reinste afgoderij'.

Waarom hechtte en hecht rome eigenlijk zoveel waarde aan de transsubstantiatie en aan de mis? Wel, "ziet u niet", zo schrijft Philpot, "welk een macht het aan de priester geeft"? Het geeft aan een sterfelijk mens het vermeende vermogen om met enkele woorden brood en wijn waarlijk te veranderen in het lichaam en bloed van Christus en tegelijk ook in de ziel en de Godheid van Hem, en daarmee in een in de mis te offeren zoenoffer voor de zonden van de levenden en de doden en "in een voorwerp van evenveel aanbedding als de Heere Jezus Zelf aan de rechterhand Gods in de hoogste hemelen" is (p. 66, 68). Hoe groot en heilig moet dan toch wel romes priester zijn die dit kan doen, die "Christus opnieuw kan opofferen". "Hij kan weinig minder zijn dan God" (p. 66)! Wat een ongerijmdheden komen er toch uit romes dwaling voort! Het telkens opnieuw offeren van Christus in de mis is een voortdurende verloochening en ontkrachting van het eenmaal door Hem gebrachte volmaakte zoenoffer aan het kruis (p. 69).

Vanuit rooms oogpunt beschouwd, is het voor eenieder die zich zondaar voelt, zaak om zoveel mogelijk missen bij te wonen. Immers, als men bij de missen aanwezig is en de keer op keer door de priester omhoog geheven hostie aanbidt, dan heeft men kans dat zijn zonden door die zoenoffers worden weggenomen. Daarnaast ziet men het tegen betaling laten opdragen van missen voor de zielen van gestorven familieleden zoals vader, moeder, vrouw of kinderen, als hét middel om hen uit het vagevuur te krijgen (p. 67). Ook de mis is dus in handen van de priesters een machtsmiddel om de roomse gelovigen aan de kerk te binden. Een middel om met het oog op het toekomstige leven, op hun consciënties in te praten en geld uit hun zakken te kloppen.

Ten besluite

Het verkrijgen en bezitten van "macht, absolute macht, opperheerschappij, onbelemmerd gezag", dat was volgens ds. Philpot "het grote doel en onophoudelijk oogmerk van het roomse stelsel" (p. 63), zowel ten aanzien van de gelovigen en hun consciënties, alsook ten aanzien van de wereld. De wereldwijde machtsaspiraties van rome kunnen moeilijk ontkend worden. Ook op dit punt is rome sinds de tijd van Philpot wel schijnbaar, maar niet wezenlijk veranderd. Philpot beeft de ogen van zijn volk voor romes machtsaspiraties willen openen door eerst in de *Gospel Standard* hierover te publiceren en vervolgens bet geschrevene in boekvorm uit te geven. Philpot doorzag wat er voor Engeland op het spel stond: "Het is een ontzaglijke strijd of [dat] waarheid of dwaling, vrijheid of slavernij, licht of duisternis, de dienst van God of van afgoden, de Bijbel of het misboek, bet geweten of de priester, Christus of de antichrist in dit land zal regeren en heersen", zo schreef hij (p. 12).

Ds. Philpot schreef daarnaast in zijn boek dat er "vreselijke ongerechtigheden" binnen romes muren plaatsvonden. Ook in onze dagen is dat in ieder geval op zedelijk gebied binnen romes muren het geval, getuige de vele zedenschandalen die de laatste tijd openbaar gekomen zijn en die voor een groot deel het gevolg zijn van één van romes eigen dwalingen, namelijk het celibaat. Desondanks schroomt rome nog altijd niet om luid en trots baar aanspraak te handhaven "de onbevleete kerk en bruid van Christus" te zijn (p. 89-90). Maar haar val zal komen! "De ondergang van het mystieke Babel", zo beëindigde Philpot zijn boek, "wordt door de vinger Gods geschreven door een hand even zeker als die die het schrift op de muur van de koning van bet letterlijke Babel tekende.

De roomse kerk te Woudrichem. Philpot heeft de ogen van zijn volk voor romes machtsaspiraties willen openen.

Op datzelfde ogenblik als zij in haar hart zegt: 'Ik zit als een koningin en ben geen weduwe (...) en zal geen rouw zien', op diezelfde dag zullen haar plagen komen; want sterk is de Heere God, Die baar oordeelt; en wanneer zij valt, zal ze vallen om nooit weer op te staan" (p. 140).

A. Verwijs

*Artikel uit "In het Spoor", Oktober 2010
(Landelijke Stichting ter bevordering van
de Staatkundig Gereformeerde beginselen)*